

ODWŁOKA (112) *sb f*

Pierwsze o oraz a jasne. ◇ -włok- (19), -włók- (2); -włok- : -włók- *SarnStat* (2:2). ◇ *W G pl wahanía*.

sg *N* odwłoka (18). ◇ *G* odwłoki (43). ◇ *D* odwłóce (1). ◇ *A* odwłokę (4). ◇ *I* odwłoką (2). ◇ *L* odwłóce (1). ◇ *pl N* odwłoki (13). ◇ *G* odwłók (13), [odwłok(o)w]; ~ -ók *SarnStat* (3), -ok (1) *Mącz*, -(o)k (9). ◇ *D* odwłokóm (1). ◇ *A* odwłoki (9). ◇ *I* odwłokami (3). ◇ *L* odwłokach (4); -ach (3) *GroicPorz*, *ModrzBaz* (2), -ách (1) *UstPraw*.

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde XVI(XVIII) – XVII i XIX w.*

Odłożenie na inny termin, odroczenie; opóźnienie, zwłoka; *dilatatio Mącz*, *Calag*, *Calep*, *Vulg*, *JanStat*, *Cn*; *mora Mącz*, *Modrz*, *Calag*, *Cn*; *procrastinatio Mącz*, *Calep*, *Cn*; *prorogatio (diei) Modrz*, *Calag*, *Cn*; *prolatio Mącz*, *Cn*; *comperendinatio*, *remora*, *spacium Mącz*; *cunctatio*, *prolatatio*, *sustentatio Cn* (112) : *HistJóz C4v*; *Diar* 21; *Petere dilationem*, *Zędác odwłoki. Mącz* 123b; *Differendo deinde elanguit res*, *Przes odwłokę zniŹczáá rzecz. Mącz* 183d, 67b, 88c, 123b, 124a, 233b, 290b, 404c; *Calag* 42b; *wępólek wŹyŹcy nagle vmieráią/ odwłoki nie máłz. ArtKanc* R17; *Day cóš winien młodziécze/ nie tu ná odwłoki. BielRozm* 27; *Calep* 322a.

odwłoka czego (3): *Diar* 21; *Odwłoká przyimowánia ciáá Božego mieyŹce dáie Czártom. SkarŽyw* 35 *marg. Cf* »czasu odwłoka«.

odwłoka na co [= *w jakim celu*] (1): *poštowie Źádáli odwłoki ná rozmiŹlenie BielKron* 209.

odwłoka czyja [*w tym: G sb* (1), *pron poss* (1)] (2): *A on [Bóg] teŹ Źwey odwłoki przeŹtánie ArtKanc* T15v; *ActReg* 166.

cum inf (1): *Moratoria cautio*, *Zágrodzenie/ wyrażenie álbo vpewnienie przeciwwko dáłŹzim odwłokóm pláćić yákiego długu. Mącz* 232d.

W połączniu z określeniem ilošci czasu (1): *LecŹ iŹz nieškwápliwý Pan ieŹt/ á przewłoczny nád zgubá ludzká: dáł im odwłoki Źto y dwádziešcia lat SkarŽyw* 269.

Zwroty: »odwłokę czynić« [*w tym: czemu* (2), *z czym* (1), *w czym* (1)] = *causas a. moras nectere, producere moram Mącz* [*szyk zmienny*] (7): *RejPs* 150v; *Pecunia aliquem fraudare*, *Nie dáć odwłoki komu czynić s plácá yego pieniędzy. Mącz* 136b; *Moram non puto esse faciendam*, *Nie widŹy mi Źie ábyŹmy w tym mieli odwłoki yákie czynić. Mącz* 233a, 42d, 233a; *Przełámuie pláćŹ ludzki wyŹokie obłoki/ Ktoremu niechcáć czynić dáley Bog odwłoki/ Vказаł cie Hetmáná nam ták fortunnego PaprPan* B; *BielSjem* 7.

»nie cierpieć (*a. nie moc wycirpieć*) odwłoki« = *nie móc zniešć zwłoki* (3): *przeto niemogáć wycirpieć they odwłoki/ gdzie ciálem niemogłá/ tám duŹzá doyšć chciáá/ áby czo nayprędzey ferce iey/ palić Źie przeŹtáło. GórnDworz* Y8v; *Miłóšć rządŹilá/ która nie ciérpi odwłoki. KochPam* 85, 84.

»odwłoki nie cierpieć« = *nie moc być odłożonym* [*szyk zmienny*] (2): *OPIekun przyrodzony [...] nie moŹe Źye wdáwáć w opiekę poki Inwentarzá nieuczyni. chybá w rzeczách ktore odwłoki nie ciérpiá. GroicPorz* ee3; *KochPs* 213.

»nie uŹywájáć odwłok« = *natychmiast* (1): *Nie vŹywiáć odwłok: mnieš Źwá rádošć ziówił PaxLiz* E.

Wyrażenia: »czas odwłoki; czasu odwłoka« (1;1): Ípodziewałem fie/ że zá tymi czáfow odwłokámi y mey trágedyey fie odwlec miało *KochOdpr* A2; [Bóg] kazał mu [Noemu] budować przez ten czas odwłoki/ korab ábo okręt *SkarŻyw* 269.

»dalsza odwłoka« (4): *Mącz* 232d; náśieniu twemu tę ziemię dam. nie mowi dáię ią iużz tobie/ [...] ále go ielzczę ná łowie y dalżzey odwłoce zoftáwił. *SkarŻyw* 283. Cf »bez dalszej odwłoki«.

»długa odwłoka« (1): poftánowiwfły ząwżdy prętki czas miłolierdziu łwemu/ á długą odwłokę czyniąc gniewowi łwemu *RejPs* 150v.

»odwłoka ode dnia do dnia, dzień za dzień« [*szyk 1:1*] (1:1): A ty to [*wykroczenia*] dzień za dzień odwłokę naprawienia swego biorąc, [...] w wielkie niebezpieczeństwo a upad Koronę przywodzą. *Diar* 21; *Procrastinatio* – *Odwłoka* odednia dodnia. *Calep* 852b.

Szereg: »żadna wymówka ani odwłoka« (1): vmieć/ y być gothow ná káždy czás/ do wfzytkiego/ á nie potrzebować/ żadney wymowki/ áni odwłoki/ ielt to rzecz nie przepłáczona. *GórnDworz* Ev.

Wyrażenie przyimkowe: »bez, krom, prócz, przez odwłoki« [*w tym: w pl* (3)] = *natychmiast, zaraz, szybko, nie zwlekając; sine mora* *Modrz*; *sine dilatione* *Vulg*; *indilate* *JanStat* (23:2:1:1); *MetrKor* 40/811; yzbi tes ten zold a pyeniadze [...] krom zadney odwłoky do skarbv náffe⁸⁰ odfilal *LibLeg* 10/69, 11/152; *SeklKat* H2v; *LubPs* R4v; *GroicPorz* e3v; prosił krolá áby przez odwłoki między im á pány Lithewłkimi wyrok vczynił *BielKron* 405v, 201, 207v; *RejPosWiecz*³ [97]; *WierKróc* B2v; *CzechRozm* 89v; aby żołnierz bez odwłoki tuztego kąta wyszedł *ActReg* 25,140; Gdy fię tedy tu zefzli/ bez żadney odwłoki názáiutrz záśiadłzy ná łądzie/ kazałem przywieść tego mężá. *WujNT* Act 25/17; Który Burmiřtr bez wfzelákich odwłók/ przelępniká onégo/ winá czternaścía grzywien kárác ma. *SarnStat* 270; PRzećiwko Głównikóm Státut Wárłzáwłki łonłki/ bez wfzelákiéy odwłoki [...] exequowan bydź ma. *SarnStat* 609, 4, 437; Co wiedząc moy łynácźku/ iużeś śmiey łtátecznie/ łákobyś procź odwłoki/ miał żonę skutecźnie. *PaxLiz* Ev, D4; *SkorWinsz* A2.

~ *Wyrażenie:* »bez (a. krom) dalszej odwłoki« (2): Ałch dnya yednego pany kłoby gi wezwała y krom dalłchey odwłoky zadanyu [*lege: żądaniu*] łwemu dołłicz vczynycz poruczila. *LibMal* 1548/145v; *SarnStat* 1004.

Szeregi: »bez przewłoki i odwłoki« (1): SPrawiedliwość wfzytkim obywałelóm Koronnym [...] bez wfzelákiéy przewłoki y odwłoki będe czynił *SarnStat* 138.

»bez odwłoki, zaraz« = *sine mora* *Modrz* [*szyk zmienny*] (2): A tu też záraz bez odwłoki obácź/ iáko łámi w łámołowkę wpađáią. *SarnUzn* D3; *ModrzBaz* 98v. ~

a. praw. *Odłożenie sprawy sądowej na inny termin z przyczyn przewidzianych w prawie; prorogatio (diei a. iudicii)* *Modrz*, *Cn*; *condictio* *Mącz*; *advocatio, ampliatio, comperendinatus, diffissio, exceptio dilatoria, mora a. prolatio iudicii, sufflamen litis* *Cn* (45): *BielKom* F3v; W Krákwie ten ielt z dawnego zwyczáiu w odwłokách wzięty połtepek/ iże pozwány ná pierwłzym roku wyłłyłzawłzy dobrowolne ziąwienie/ bierze łobie do dwu niedziel ná Rzeczniká *GroicPorz* ł3; Ty odwłoki wyłłzey ták wedle Práwá iáko y wedle zwyczáiu Miáłtá Krákwá opiłáne/ záchowywáią fye tylko między Sálydy á nie między gołłmi. *GroicPorz* ł4; ktora [*gadka*] od Prokuratorow bywa wrzuconá między początek á dokonanie łprawy/ iáko okołó Mocy/ Odwłok/ Opraw/ Gwaru/ Odmow. rc. *GroicPorz* aa4v, Cv, ł3v, i4v, ł3 [2 r.], ł4 (12); Miáłtá ty co też cłá máią/ tymże też obyczáiem wyłłzey nápiłány

winni fwe poborce przed sądem ftawić/ y dofyć vczynić/ żadnemi odwłokami niebiorąc. *UstPraw* E2; O rokach y odwłokach. Kápitulum XXX. *UstPraw* G2v, A3v, C3, G3 [2 r.]; Comperendinatio, Odwłoká/ Odkładanie/ Zápiłanie roku ná ynzi čás/ quae etiam Condictio apud Iurisconsultos dicitur *Mqcz* 62b; Odwłoki/ ktorych w náfzych sądziech vzywáią/ bárzo są przykre tym ludziom ktorzi krzywdę ćierpią/ ále tym co ią czynią/ bárzo miłe. *ModrzBaz* 84v, 72v; Więźień łłufnie o zbrodni y grzechy fwoie poimány/ do sądu się nie kwápi: káżdey odwłocze rad *SkarKaz* 8a, 4a, 8a.

odwłoka ku czemu [= *w jakim celu*] (4): POwodowi odwłoki ku zgotowánium ná fwą fprawę niebywáią dáne. *GroicPorz* f3, f2v [2 r.], v.

odwłoka na co [= *w jakim celu*] (4): ODporowi wniektorych fprawách odwłoki ná rozmyślenie niebywáią dáne *GroicPorz* f3v, f3, f2v, v.

odwłoka do kiedy (2): kthore dobrowolne ziówienie pozwány może iefli chce zarázem zá główną żálobę przyiąć/ y odpowádić álbo żędáć odwłoki do drugiego Sądu przes dwie niedzieli/ ku ziednaniu sobie Rzeczniaká *GroicPorz* f2v, f2v.

W charakterystycznych połączeniach: odwłoki używać (2), *żędać; mieć odwłokę* (5); *wywieść na odwłoki; odwłokami brać; odwłoka bywa dana* (5), *idzie* (4), *ma być użyczona; nie będzie odwłoki*.

Zwroty: »odwłoki sobie nie czynić« (1): obwiezviemy się stacz kazdy s nas na pierwssem roku iako na zavithym y dacz się sandzicz zadnych sobie odwlok nye czyniácz any nyemoczą any panską posługą any thesz ktorym kolwiek xtalthem wymyslonym *ZapWar* 1549 nr 2657.

»odwłoką nie odkładać« (1): wíchelyako zobv ftron ządną dawnofczią nyeodbiwayancz, y odwłoką nyeodkladayancz [*sprawiedliwość*] ma bicz vczyniyona. *MetrKor* 40/812.

Wyrażenia: »dalsza odwłoka« (3): A gdy Powod Gwar vczyni/ iuz ftroná odporna dálfzey odwłoki mieć nie może *GroicPorz* f3, f3.v, x2v.

»długa odwłoka« (1): [*Krześcijanie*] chełpliwi są/ fwarliwi/ w práwiech vporni/ długie odwłoki máią *BielKron* 255.

»odwłoka prawna« = *advocatio, ampliatio, comperendinatio, comperendinatus, diffissio, exceptio dilatoria, mora a. prolatio a. prorogatio iudicii, sufflamen litis Cn* (1): MAią też być Prává fpiłáne o odwłokách práwnych [*de diebus legitimis*]/ o poftępkách y dowodziech sądowych/ o wízelákiem fpofobie práwowania/ y o dniách práwu należących. *ModrzBaz* 84.

»odwłoka roku« (1): (*nagł*) Odwłoká roku. [...] (–) Zadne infze odwłoki w Sądyze być nie mogą iedno prawdziwą niemocą *UstPraw* G3.

»odwłoka w sądzie« (2): táki może mieć lifty náfzymi odwłokę w Sądyze tylko przes rok. *UstPraw* H2, G3.

Wyrażenie przyimkowe: »bez odwłoki« [*w tym: w pl* (4)] = *sine dilatione JanStat* (5): *ComCrac* 17; A iefliby pan Poborce fwego przed sądem nieftáwił/ tedy sam winien ftronie bez wízelákich odwłok dofyć vczynić *UstPraw* E2, K3; A wízák záfwdy bez odwłoki/ Gdy čás przydzie sądzą roki *RejZwierc* 234; *SarnStat* 843; [aby [WM] raczyła Iemu [...] fkuteczna fprawyedlywofcz bes odwłokow [...] przeczywnu ftronu vczynicz *ZapWpol* 1531 122/51].

Synonimy: oddalenie, odelżenie, odkład, odłożenie, pomknienie, przedłużenie, przewłoka, zadzierżenie, zamieszkanie, zwłoka.

Cf **ODWLECZENIE, ODWŁOCZENIE**

ZZa